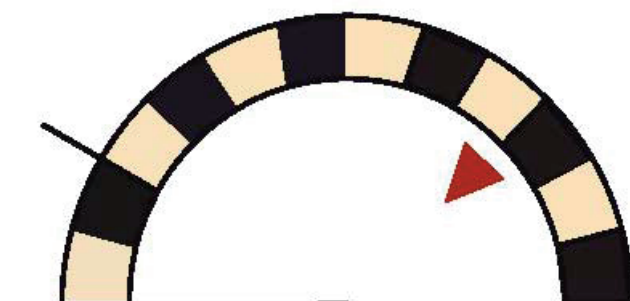

AARHUS SØFARTSMUSEUM

STRATEGI 2027 - 2031

AARHUS SØFARTSMUSEUM

Aarhus Søfarts Museum, Hveensgade, 8000 Aarhus C

Side 4	INTRDUKTON KORT HISTORISK GENNEMGANG FAGLIG VURDERING AF MUSEETS SAMLING 2023 SAMLINGSBEVARING
Side 5	NY STRATEGI VEJEN TIL FREMTIDENS MUSEUM RISIKOSTYRING
Side 6	FORPROJEKTERINGEN
Side 7	1. FORUNDERSØGELSE 2. FORMIDLING PRODUKTDEFINITION AD HOC-ARRANGEMENTER
Side 8	GENETABLERING AF HISTORISKE TRADITIONER <i>Sluppen</i>
Side 9	<i>Udflugtssejlads</i>
Side 10	<i>Et flydende marked</i> FORSKNING OG KONSULENTVIRKSOMHED MEJLFLAK
Side 12	3. SAMLINGSBEVARING ØKONOMI - FORPROJELTERING <i>Offentlig støtte og fonde</i> <i>Egenfinansiering</i> <i>Medlemsklub</i> <i>Frivillighed</i>
Side 13	<i>Rekruttering af frivillige på AU:</i> ANSÆTTELSE - FORPROJEKTERING DE FYSISKI RAMMER
Side 14	ETABLERING MISSION <i>Hvordan defineres et museum?</i> <i>Hvordan efterkommer vi museumskravene?</i> <i>ASMs udstillingsstrategi</i> <i>Kulturarv</i> <i>Forskning</i> <i>Formidling</i>
Side 15	VISION SEKTION 1 SKIBSPROVIANTERING SOM MUSEUM <i>Butik</i> <i>Levering</i>
Side 16	<i>Lager</i> <i>Captains Room</i> <i>Økonomi</i> <i>Nødvendige funktioner</i>
Side 17	DET BRUNE VÆRTSHUS <i>Indretning</i> <i>Økonomi</i> <i>Målgruppe</i>
Side 18	BØRNEOMRÅDE
Side 19	SEKTION 2 UDSTILLINGSRUM LÆSESAL KONTOR OG VÆRKSTED
Side 20	ØKONOMI - ETABLERING ANSÆTTELSE - ETABLERING
Side 21	FREMTIDSUDSIGT OPLEVELSESØKONOMI
Side 22 -23	PLANTEGNING
Side 24	ORGANISATION

INTRODUKTION

Bestyrelsen for Aarhus Søfartsmuseum (ASM) har igennem de seneste år igangsat et forløb med fokus på at udvikle og etablere nye rammer for et maritimt museum i Aarhus.

KORT HISTORISK GENNEMGANG

Aarhus Søfartsmuseum blev officielt indviet den 3. juni 2009 i en tidligere gatebygning på nordhavnen i Aarhus - nærmere betegnet i daværende Sverigesgade ved bassin 7, hvor Nicolinehus ligger i dag.

I oktober 2013 blev lejemålet opsagt på grund af byudviklingen omkring pier 4. Efter længere tids hjemløshed fik museet tildelt en plads af Aarhus Havn på pier 3, hvor der blev opstillet containere, som nu skulle rumme samlingen. Torsdag den 1. september 2016 åbnedes dørene for publikum til det midlertidige containermuseum.

I 2022 blev der konstateret fugt og skimmel i samlingen. Grundet en stor håndsrækning fra Bassin 7 Erhverv ApS fik ASM mulighed for at låne gode kælderlokaler til opbevaring af museets samling på ubestemt tid. Ligeledes er Aarhus Kommune behjælpelig med lån af Molslinjens tidligere billetkontor, hvor det frivillige mandskab foreløbig holder til.

FAGLIG VURDERING AF MUSEETS SAMLING 2023

Den 8. december 2023 vedtog Aarhus byråd at bakke op om en samlingsbevaring, med det krav, at samlingen blev vurderet af professionelle. Aarhus Stadsarkiv og Den Gamle By blev sat på opgaven. Den faglige vurdering af Aarhus Søfartsmuseums samling var:

- at en del af det indsamlede materiale har betydelig kulturhistorisk værdi
- at en del af samlingerne ikke kan erstattes, hvis den går tabt eller bliver spredt for alle vinde
- at der er et rigtigt godt udgangspunkt for en udstilling
- at der skal foretages en stor kassationsopgave i forhold til tidligere ukritisk indsamling og skimmelangreb
- at det ikke vil være hensigtsmæssigt at indlede en generel kassation, før det er fastlagt, hvilke historier der skal fortælles på et nyt søfartsmuseum

Sagen blev sendt til budgetforhandlinger, men blev ikke taget op.

SAMLINGSBEVARING

I tidsrummet 2022 – 2026 har ASMs bestyrelse og frivillige arbejdet med gennemgribende rengøring, sortering, ozonbehandling og opbevaring af museumsgenstandene – en proces, der blev støttet af Aage og Johanne Louis-Hansens Fond samt MSC (Mediterranean Shipping Company).

ASMs midlertidige magasin opbygget af museets frivillige. Lokaler udlånt af Bassin 7 Erhverv ApS

NY STRATEGI

Museet er klar til at se fremad mod nye muligheder for udvikling af et helt nyt maritimt center for søfart, havn og bugt - et sted, der kan blive endnu en stor kulturel attraktion for Aarhus.

Denne strategi omfatter ikke kun specificerede nødvendigheder, men også ønsker til, hvad et fremtidigt maritimt museum bør indeholde, samt hvordan institutionen som udgangspunkt tænkes finansieret. Strategien er udviklet af en arbejdsgruppe fra bestyrelsen bestående af:

Formand og projektleder, Annette Damgaard Hansen – freelance kulturprojektleder og idéudvikler

Næstformand, Niels Krogh Nielsen, Chefguide ved Aarhus Searangers

Bestyrelsesmedlem, Hans Schmidt-Nielsen, Historiker

Bestyrelsesmedlem, Amalie Würtz Vestergaard, Arkæologistuderende ved AU

VEJEN TIL FREMTIDENS MUSEUM

I løbet af de næste 10 år vil Aarhus Søfartsmuseum arbejde frem mod et økonomisk og socialt bæredygtigt museum for søfart, havn og bugt med det mål, at skabe en innovativ helhedsløsning med lokal, national og international rækkevidde.

I 2025 indledte ASM en positiv dialog med den erfarne og toneangivende byudvikler, Martin Busk, fra Bricks A/S om en plads ved Bernhardt Jensens Boulevard inden for en tidsramme på ca. 4-5 år.

Det er afgørende for Aarhus Søfartsmuseums fremtid er, at finansieringen af forprojekteringsfasen sikres.

Lykkes det, stiller Martin Busk generøst lokaler til rådighed de første 5 år af etableringsfasen.

Lykkes det ikke, må foreningen for Aarhus Søfartsmuseum, der udelukkende består af frivillige, kaste håndklædet i ringen og opgive samlingen.

Tiden op til **etableringsfasen** skal bruges konstruktivt som en **forprojekteringsfase** med fokus på følgende:

1. Forundersøgelser i forhold til etableringen af et nyt museum
2. Formidling, der synliggør museets viden og potentiale via arrangementer og events.
3. Samlingsbevaring og arkivering.

2027	FORPROJEKTERING	2031	ETABLERING	2036
------	-----------------	------	------------	------

Strategien definerer retningen frem mod år 2036 og giver samtidig ledelse og bestyrelse en række konkrete redskaber, metoder og målsætninger at træffe beslutninger ud fra, når museets endelige placering er definitiv og etableringsfasen kan påbegyndes.

RISIKOSTYRING

Som beskrevet, har ASM valgt at sikre en stabil og bæredygtig udvikling ved at opdele forløbet i to faser:

- Forudgående analyse (**forprojektering**)
- Efterfølgende implementering (**etablering**).

Dette giver god mulighed for at vurdere projektets holdbarhed undervejs.

Fase 1. ca. 2027 - 2031

Forprojekteringen er et udviklingstrin frem mod etableringen af Aarhus Søfratsmuseum.

Perioden vil bestå af følgende punkter:

- 1 Forundersøgelse
- 2 Formidling
- 3 Samlingsbevaring

1. FORUNDERSØGELSE

Fra 2027 – 2031 vil ASM foretage en gennemgribende forundersøgelse, som skal skabe et solidt grundlag for etableringen af et endeligt museum. Målet for forundersøgelsen er at skabe et solidt fundament for selve etableringen. Det kræver fastlæggelse af økonomiske rammer, afklaring af tekniske muligheder, og vi skal sikre os at projektet overholder lovgivning og myndighedskrav. Det nødvendiggør **ekstern konsulentbistand**.

For at sikre et innovativt og praktisk anvendeligt museum, der skaber værdi, fornyelse og tilbud til gæster i alle aldre, er det vigtigt, at vi i forundersøgelsen samarbejder med udbydere, kommune og fonde om et museum, der adskiller sig fra allerede kendte søfartsmuseer.

Følgende punkter vil være relevante i undersøgelsesfasen 2027 - 2028:

- Museets fremtidige beliggenhed og muligheder
- Hvilke samarbejdspartnere er relevante i forhold til placering, mission, vision og realisering.
- Hvilke oplevelser ønsker vi at give borgere og turister i form af udstillinger, interaktion, læring etc.
- Planlægning af budget for etablering

Den endelige handlingsplan udarbejdes og fastlægges i løbet af forprojekteringsens sidste halvdel i perioden 2029-2030 - herunder:

- Driftsstrategi
- Udstillingsstrategi
- Eventstrategi
- Driftsbudget

2. FORMIDLING

ASMs opgave i de kommende 4–5 år er at formidle søfart, havn og bugt gennem en blanding af forskningsprojekter, "hands-on"-aktiviteter, hvor vi flytter fortællingen ud af traditionelle rammer og der hen, hvor historien fandt sted. Det være sig gennem byvandring, foredrag, workshops for børn og voksne samt konsulentbistand, som alt sammen skal generere opstarten til en egenindtægt.

PRODUKTDEFINITION

AD HOC-ARRANGEMENTER

Aarhus Havn er fundamentet for byens opståen. Gennem historien har havnen udviklet sig fra en å-havn til Danmarks største og mest effektive erhvervshavn. Den lange "rejse" betyder, at der i Aarhus er enestående forsknings- og formidlingsmæssige muligheder, som historisk set dækker vikingetid, middelalder, renæssancen, industrialiseringen og moderne tid. I formidlingsøjemed er det oplagt at sætte fokus på de forskellige tidsepoker og den specifikke udvikling havnen har gennemgået i disse perioder.

Byvandring flytter fortællingen der hen, hvor historien fandt sted. Uanset om man skaber klassiske, historiske ruter eller digitale App-baserede ture, er der mange muligheder for at gå på opdagelse i havnens historie både for børn, unge og voksne.

Foredrag kan skabe indsigt, men også levere dyb faglig viden. Foredrag kan ligeledes være en katalysator for refleksion, personlig indsigt og vidensdeling.

Fyraftensmøder: Både foredrag og byvandring kan virke som et mentalt pusterum. Korte ture og oplæg er velegnede til **fyraftensmøder**, som er små faglige eller sociale arrangementer, der afholdes umiddelbart efter arbejdstid typisk mellem kl. 15.00 og 17.00.

Hands-on workshop for børn og unge er en praktisk, interaktiv læringssession, hvor deltagerne lærer gennem handling, leg, fysisk udfoldelse og kreativt arbejde. Emnerne kunne fx være:

- Livet ved kyst og bugt,
- Navigation med stjerner og kompas
- Skattejagt med opgaver
- Havets helte, guder og fabeldyr

Navigation og bugtmiljø. Børnevents på DOKK1 tilrettelagt for ASM af 2 praktikanter fra Sustainable Heritage Management, AU, februar 2025

Pop-up-udstillinger er fleksible og eksperimenterende formater, der tiltrækker nye besøgende. Fordelen er at kunne sætte knivskarpt fokus på afgrænsede temaer. I 2026 arbejdes der på en udstilling på Aarhus Øje og under The Tall Ships Races i juni 2026, viser ASM en udstilling af malerier og skibsmodeller af "Tall ships" i en Mærsk-container.

GENETABLERING AF HISTORISKE TRADITIONER

I løbet af forprojekteringen og ind i etableringsfasen vil ASM arbejde på at genetablere nogle historiske events. **Følgende er eksempler på historiske events, som enten kan være enkeltstående eller tilbagevendende.** Forankringen og forløbet afhænger af økonomi, mandskab og tilladelser.

Sluppen

I næsten 140 år var Sluppen et fast element i bybilledet omkring fastelavn. Optoget bestod oprindeligt af en fem meter lang båd på en vogn trukket af heste. Udover en kusk var der fire roere med oprejste årer, et lille korps af spillemænd, samt en "Admiral" i fuld galla og "Bådsmand" i styrmandsuniform. Den hestetrukne robåd var ydermere flankeret af flagbærere, dansere og indsamlere med raslebøsser. Siden 1976 har traditionen været indstillet i Aarhus. Formålet med Sluppen var at indsamle penge til sømandsenker, ældre sømænd og fiskere, som ikke længere kunne klare det krævende job på havet.

Rekonstruktionen skal fremstå så historisk korrekt som muligt, men også gentænkes. Skal pengene gå til opbygning af museet eller et andet godt formål? ASM råder nu over Trine Sallings jolle, som hun i sin tid fik i konfirmationsgave af sin far, Herman Salling. Foreningen overvejer at inddrage den i eventen.

Båd på vogn trukket af heste og "sømænd" med mørke bukser, hvide skjorter, skjævt om livet og høje hatte Gamle Århus).

Udflugtssejlad

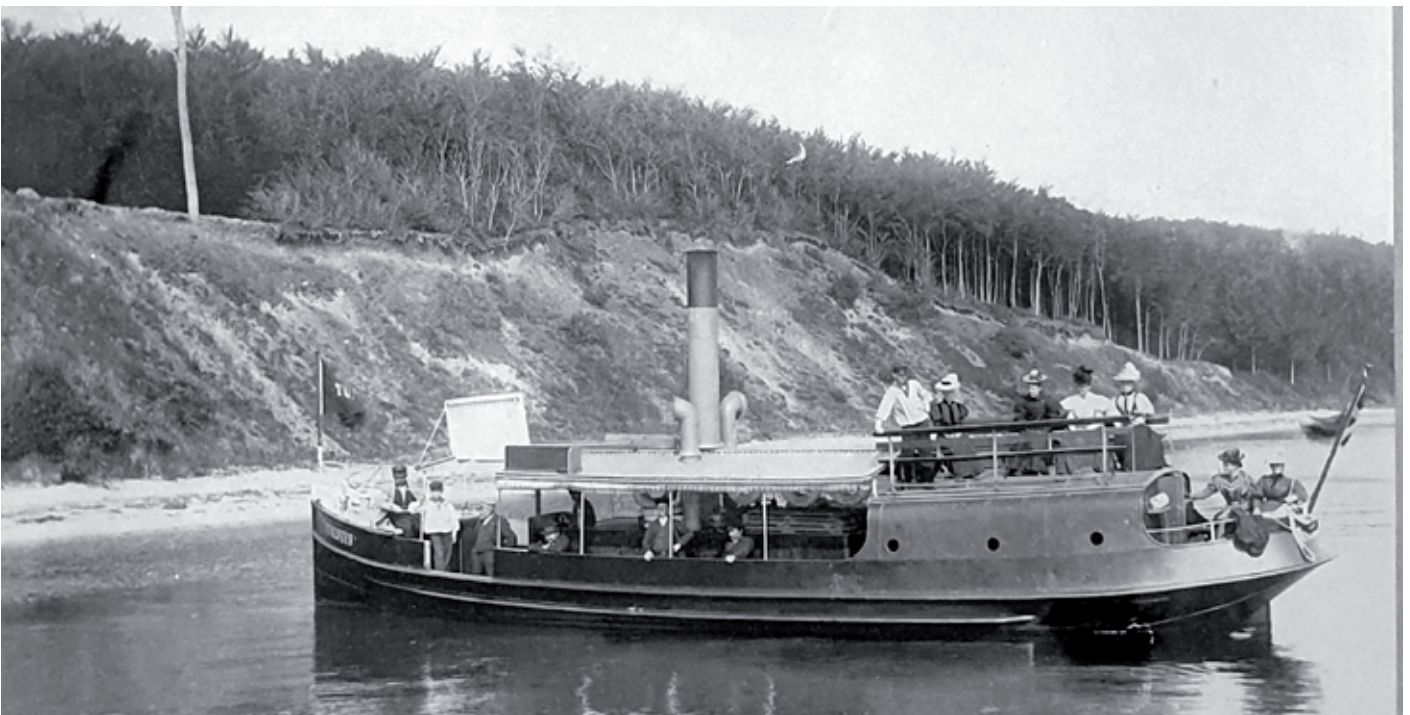
Aarhus-Bugtens-Dampskibsselskab og Dampskibsselskabet Turisten var to centrale aktører i den aarhusianske kystfarts- og udflugtskultur i slutningen af 1800-tallet og begyndelsen af 1900-tallet. De dannede rammen om datidens populære skovture og sejladser på bugten. Reder for selskabet var I. P. Petersen og senere svigersønnen, skibsmægler Rasmus Christensen, der havde til huse i Pakhus 27 - nuværende Herman Sallings Plads.

Aarhus-Bugtens-Dampskibsselskab var et markant maritimt rederi, der spillede en central rolle i den lokale persontransport og med **udflugtssejlad** til de forskellige broer i Mols og Helgenæs området som fx Nappedam, Knebel/Knebelbro, Skødshoved, Særbæk og Kongsgårde. Fra broerne kunne lokale beboere og firmaer få leveret varer fra Aarhus, ligesom trafikken gik den anden vej typisk med kreaturer, svin, får og andre landbrugsvarer til markeder og auktioner i Aarhus.

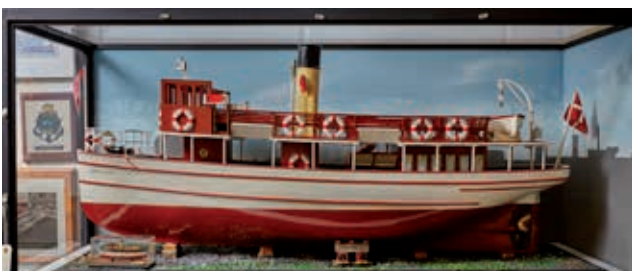
A/S Turisten var et historisk aarhusiansk dampskibsselskab, der blev stiftet i 1896 for at fragte byens borgere på skovture til Riis Skov og Marselisborgskovene. Skovbåden sejlede blandt andet til Varna, Ørnereden og Moesgaard strand.

Med inspiration herfra overvejer ASM at genetablere sejladser til udvalgte steder i samarbejde med Aarhus SeaRangers og ved hjælp af RIB-bådsejlad. En mulighed er, at ASM byder på kaffe og kage, akkompagneret af en fortæller, der levende skildrer tiden med dampskibsselskabernes udflugter.

Aarhus Søfartsmuseum er i besiddelse af en del artefakter fra Skibsmægler Rasmus Christensen, blandt andet møbler fra Skovbådenes billetkontor.

Skovbåd. Billedet hang i billetsalget hos skibsmæglerfirmaet Rasmus Christensen og blev doneret til Aarhus Søfartsmuseum af Lars og Claus Frank Jørgensen.

Model af udflugtsskibet Marselisborg tilhørende ASM

Et flydende marked

Tidligere foregik en stor del af byens torvehandel fra mindre fiskerbåde og pæreskuder, der sejlede op til den tidligere Mindebro for at handle over bolværket lige indtil åens overdækning i 1930'erne. En genoplivning af dette kulturmiljø - med kartoffelbåde fra Samsø, genetablering af fiskehandler Clausens fiskerskude, pæreskuder med frugt fra Mols eller tilsvarende - kunne finde sted i sommerhalvåret som et enkeltstående event eller en tilbagevendende begivenhed.

Lokationen skal sandsynligvis gentænkes af sikkerhedsmæssige årsager. Et alternativ til åen kunne være Herman Sallings Plads.

1. Pæreskude fra Samsø i Aarhus 1933 (Foto: Gamle Århus)
2. Fiskehandler P. Clausens havnebod, 1930'erne. Kredit: Aage Fredslund Andersen/Aarhus Stadsarkiv
3. Skude med kartoffelsalg (Foto: Gamle Århus)

FORSKNING OG KONSULENTVIRKSOMHED MEJLFLAK

- Et samarbejdsprojekt mellem Aarhus Søfartsmuseum og Aarhus SeaRangers

Allerede nu bidrager ASMs bestyrelsesmedlemmer, Niels Krogh Nielsen og Hans Schmidt-Nielsen, med specialviden til Aarhus Kommune for at skabe et historisk grundlag til at genskabe stenrev på Mejlflak.

Den historiske viden, som ASM bidrager med omkring stenfiskeri, kombineret med Aarhus SeaRangers viden om bugt og rev, tillægges stor betydning. Undersøgelsen afføder ikke kun ny viden om flakket, men er også med til at skabe et grundlag for andre stenrevsprojekter i Aarhusbugten.

Mejlflak er et rev i den sydøstlige del af Aarhus Bugt mellem Helgenæs og Samsø. I 1911 forsvant banken permanent, formentlig på grund af stenfiskeri. Flakket havde vegetation, en mågekoloni og sæler.

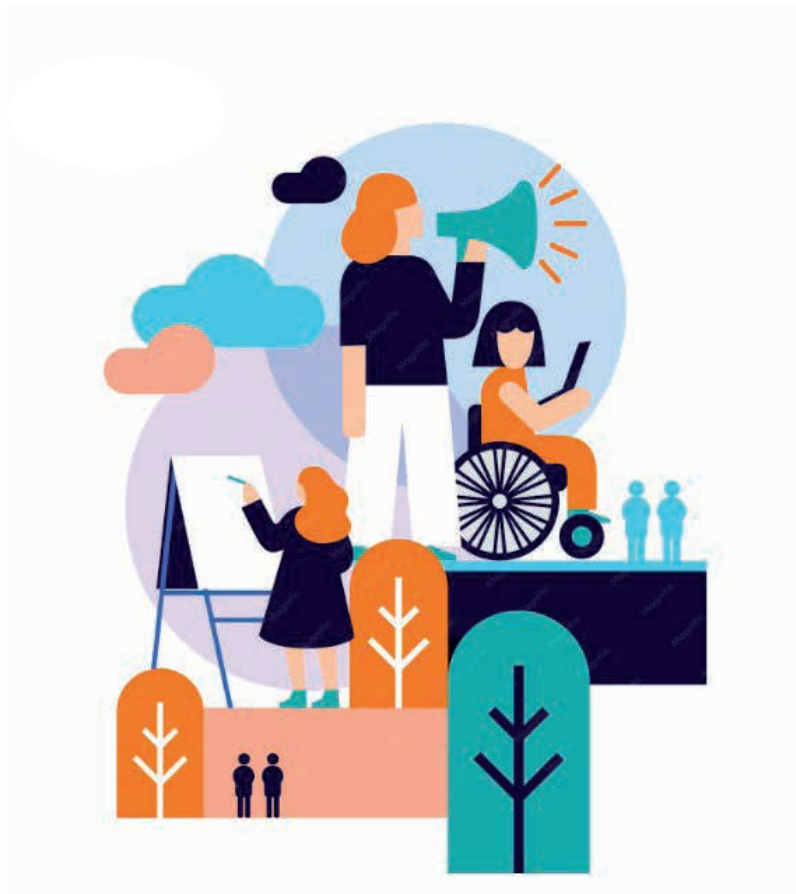
Det er bl.a. på grund af Mejlflak, at lodstjenesten har været uhyre vigtig i Aarhus for at kunne navigere skibe gennem området, hvor en del skibe historisk set er strandet, og hvor strandede sømænd har overlevet ved at spise mågeæg. Lodsernes opmålinger er en af de fineste kilder i forhold til at dokumentere Mejlflaks udvikling.

Det er afgørende at belyse, hvilken historisk indflydelse havn og skibsfart har haft på havmiljøet og bugten – både på godt og ondt. Vi ved, at de stenrev, der kan fremkomme ved molebyggerier ud til havnen er gunstige for dyrelivet. Men vi ved også at stenfiskeri kan have negativ effekt, hvilket Mejlflak er et godt eksempel på.

I samarbejde med Aarhus SeaRangers vil Aarhus Søfartsmuseum fremadrettet kunne tilbyde specialiseret rådgivning inden for området.

Mejflak og stenrev

3. SAMLINGSBEVARING

I de kommende år skal der sættes fokus på de mange genstande og arkivalier, som ASM ligger inde med. Der har tidligere været indsamlet ukritisk. Der ligger en stor opgave i at bevare det, der er bevaringsværdigt og kassere unødvendige genstande og arkivalier.

Sortering og udsmidningsprocessen er allerede sat i værk i forbindelse med nedlukningen af det tidligere skimmelramte containermuseum på Pier 3. I forprojekteringsperioden påbegynder ASM en omfattende proces med fokus på:

- sortering,
- registrering,
- arkivering
- konservering

For at kunne udføre arbejdet effektivt, er der behov for en uddannet arkivar i fast delansættelse eller med et projektbaseret honorar. Et midlertidigt alternativ kan være et studiejob, og dertil kommer rekruttering af frivillige på AU. (Se side13).

ØKONOMI - FORPROJELTERING

Projektets økonomi afhænger af tre faktorer:

- Offentlig støtte
- Fonde og sponsorer
- Egenfinansiering

Offentlig støtte og fonde

Offentlige støtte (basistilskud) såvel som fondsmidler (projekt/udvikling) og sponsorater (erhvervssamarbejde) danner grundlag for, at museet ad åre kan øge og stabiliserer en driftssikker og bæredygtig egenfinansiering.

Det er af afgørende betydning, at et nyt museum anerkendes eller har en tæt forankring hos kommune eller stat. **Offentlig involvering** (kommune/stat) fungerer som et **kvalitetsstempel** og er nødvendigt for at få økonomisk støtte fra store fonde som A. P. Møller Fonden eller Salling Fondene.

De store fonde træder først til i etableringsfasen, hvorimod mindre fonde med fordel kan søges til delprojekter under forprojekteringen. Strategien under forprojekteringen er, at bruge de mindre fonde til at **skabe fundamentet** (sammen med kommunal støtte), og de store fonde til at bygge huset (etablere museet).

Egenfinansiering

- Medlemsklub
- Frivillighed
- Events (se Forundersøgelse)

Medlemsklub: Under forprojekteringen vil ASM etablere en medlemsklub, og det forventes, at medlemstallet vil vokse støt år for år. Medlemmerne betaler et medlemsgebyr, der giver adgang til udvalgte events med følge, og efter etableringen fri entré til museet i et helt år samt en række faste rabatter i museumsbutikken.

Frivillighed: ASM har rundt regnet 15 frivillige inklusive den arbejdende bestyrelse på 9 mand. Værdisætter man det frivillige arbejde, udgør det en markant besparelse på fx honorar til håndværkere, tovholdere og PR og evt. projektledelse via bestyrelsen i de første år.

Rekruttering af frivillige på AU:

ASM vil give humaniorastuderende – fx inden for oplevelsesøkonomi og historie – en unik mulighed for at prøve kræfter med faget i praksis. Vi inviterer dem om bord som frivillige eller som praktikanter. Tanken er vejlede de studerende i at udvikle historiske byvandring, foredrag og børneevents inden for det maritime felt. Foreningens arrangementer skal generere økonomi til driften, men ved at bruge studerende, oplærer vi samtidig nye guider og foredragsholdere, der i opstartsfasen gives halvdelen af indtægten som honorar (studiejob). Dette greb giver endvidere de studerende:

- **Praksisfaglighed:** mulighed for at prøve deres akademiske færdigheder af i virkeligheden.
- **Netværk:** direkte kontakt mellem humanistiske studerende og museumsverdenen, hvilket styrker den studerendes CV og fremtidige jobmuligheder.

ANSÆTTELSE - FORPROJEKTERING

Under forprojekteringen er der behov for følgende funktioner:

- Projektleder
- Bogholder
- Arkivar
- Eventkoordinator

Som tidligere nævnt er vores model baseret på ekstern finansiering suppleret med en mindre egenkapital, som vi opskalerer løbende frem mod etableringen. Dette muliggør som udgangspunkt en fleksibel, honorar-baseret tilknytning til foreningen ASM. Frem mod etableringen er det vores mål at konvertere honorarjobs til nødvendige fastansættelser på funktionærvilkår, som påbegyndes i midten af forprojekteringsfasen, hvis muligt.

Endvidere er der lagt op til øget frivillighed, hvilket er beskrevet under afsnittet om ØKONOMI.

DE FYSISKI RAMMER

I forprojekteringsperioden har vi brug for følgende lokaler:

- Kontor
- Magasin
- Opmagasineringsplads

Kontor: ASM låner aktuelt Molslinjens tidligere billetkontor af kommunen frem til 31. december 2026. Målet på sigt er at finde økonomi til at betale en fast husleje - eller sikre lån af lokaler på ubestemt tid.

Magasin: ASM låner aktuelt to kælderrum af Bassin 7 Erhverv ApS på ubestemt tid. For at undgå en pludselig opsigelse er det målet på sigt at finde økonomi til at betale en fast husleje.

Opmagasineringsplads: ASM har lånt to containere af Mærsk til store genstande, som vi håber at få sponseret. På sigt skal vi finde en grund at placere dem på - eller finde nye lokaliteter til store genstande.

Da byudviklingen ved Bernhardt Jensens Blvd stadig er under planlægning, forventes etableringsfasen først at begynde om 4-5 år. Meget kan derfor ske undervejs: uforudsete hændelser, som kan påvirke forløbet positivt (muligheder) eller negativt (forhindringer/risici). Strategien vil derfor blive evalueret og redigeret undervejs.

MISSION

Hvordan defineres et museum?

Ifølge Slot- og Kulturstyrelsen skal museer give befolkningen adgang til kultur- og naturarven og belyse den kultur- og naturhistoriske udvikling i Danmark og i verden omkring os. Det sker gennem museernes udstillings- og formidlingsarbejde, deres forskning og videnskabelige dokumentation samt museernes bevaring og registrering af genstande. ICOM definerer begrebet museum som en permanent, almennyttig ("nonprofit") institution, som tjener samfundet og indsamler, konserverer, forsker og udstiller materiel og immateriel arv. Det er hvad vi bestræber os på at leve op i et nyt museum.

Hvordan efterkommer vi museumskravene?

ASMs udstillingsstrategi skal have fokus på formidling til alle aldersgrupper på tværs af samfundslag. Udstillingerne skal sætte fokus på Aarhus Havns historie, dens samspil med og påvirkning af byen og bugten samt livet i og på havet. Udstillingerne gennemføres ud fra didaktiske (informerende/undervisende) og affektive (stemning, appellerer til følelser og sanser) udstillingsprincipper.

Kulturarv er andet og mere end materielle museumssamlinger. Den immaterielle kulturarv er en lige så væsentlig del af museernes opgave. Den immaterielle kulturarv er kultur, vi ikke fysisk kan gribe fat i. Det er fortællinger, traditioner, kundskaber og måder at være sammen på. Det er det, vi formidler gennem foredrag, bøger, film, events, digitale interaktioner m.m.

Forskning sker på baggrund af museets samlinger af både materiel og immateriel kulturarv om søfartshistorien i Aarhus. Dette sker også gerne i tværfaglige projektsamarbejder med andre kultur- og naturvidenskabelige institutioner. Denne forskning skal ligge til grund for udstillinger og interaktive tilbud, der skal berige de besøgende med en ny forståelse for den rolle, havet og havnen har haft fra grundlæggelsen af vikingernes Aros til i dag.

Formidling skal følge med tiden men ikke fornægte allerede kendte og funktionelle metoder. Vi ønsker at skabe et **hybridmuseum** med visning af fysiske objekter i samspil med digital formidling og interaktion. At skabe et hybridmuseum handler netop om at bygge bro mellem analog fordybelse og digital interaktion. Digital-fysiske eller hybride museumsoplevelser bruger nye teknologier til at forstærke, udvide eller ændre den fysiske oplevelse af at besøge museet. Målet er at nå længere ud ved brug af immateriel formidling. I praksis, handler det om at finde balancen, så skærme og interaktive elementer ikke stjæler fokus fra de autentiske, fysiske genstande, men derimod forstærker gæstens oplevelse og forståelse af dem.

Erfaringerne med corona-nedlukningerne viste, at digitale præsentationer og onlinemøder er effektive. Disse redskaber kan med fordel udvikles, så vi bedre kan nå ud til både unge, der lever digitalt, og ældre eller handicappede, der er bundet til hjemmet. På den måde kan vi udvide vores tilstedeværelse, ved også at træde ud af de fysiske rammer og ind i stuerne.

Den maritime kulturarv i Aarhus er med til at gøre borgernes fælles historie konkret, og give den enkelte en forståelse af byens maritime identitet. Som udgangspunkt arbejder Aarhus Søfartsmuseum frem mod et professionelt hybridmuseum, som måske med tiden kan blive statsanerkendt, men som frem for alt fremstår professionelt, levende og indbydende for byens borgere og besøgende turister.

VISION

Det er afgørende, at stedet integreres harmonisk i sit miljø og bliver et pulserende hjerte i den nye bydel, samtidig med at det fungerer som et levende formidlingscenter for hele Aarhus Havns historie.

Som udgangspunkt arbejder ASM med en idé om et museum på ca. 400 m² fordelt på to etager/sektioner med hvert sit greb

SEKTION 1 (Stueetage) etableres som et originalt kulturmiljø med **skibsproviantering** og et **brunt værtshus**, som tegner et billede af de miljøer og den atmosfære sømændene søgte, når de kom i havn.

SEKTION 2 (første sal) bygges op som et **klassisk modernistisk museum** med udstillingsrum og læsesal. Her vil skiftende udstillinger om Aarhus Havn, bugt og by – fra år 770 og ind i fremtiden – gøre sig gældende.

Konceptet er fleksibelt og kan ændre sig i processen afhængig af økonomi, fysiske betingelser, byplanlægning samt eksterne og interne ønsker.

SEKTION 1

Skibsprovianteringen og det brune værtshus skal fremstå som en levende fortælling i originale rammer.

SKIBSPROVIANTERING SOM MUSEUM

Skibsprovianteringen Sophus E. Johnsen og Co's blev grundlagt i 1898 af sømand, Sophus Emil Johnsen og eksisterede frem til 1996. Skibsproviantering var en central økonomisk aktivitet, der bandt havnenes lokale erhvervsliv sammen med den globale søfart. Det var samtidig et socialt mødested, hvor man hang ud og fik talt om dette og hint over en øl eller to. I 1970'erne oprettede den daværende ejer, Egil Gylling Møller, en skipperstue, "**Captains Room**", i butikken, hvor skibsfolk kom forbi og drak en kop kaffe eller en dram. Mellem butikken og skipperstuen var der glasdøre med sandblæste, maritime motiver. Sidste ejer af forretningen, Ib Gylling Møller, donerede en del interiør og artefakter til Aarhus Søfartsmuseum. Samlingen blev erklæret bevaringsværdig af Den Gamle By i 2023.

Butik

Aarhus Søfartsmuseum påtænker at genetablere skibshandlen 'Sophus E. Johnsen & Co. som en kombineret museumsudstilling, aktiv butik og skipperstue baseret på de originale genstande og faktuel historie. Butikken er mere end blot en forretning; den skal ses som et levende museum, der formidler fortællingen om maritim kulturarv og svundne traditioner inden for skibsproviantering.

En skibshandel havde to aktive funktioner, og som udgangspunkt arbejder vi med begge parametre:

- Åben butik
- Levering til skib eller anden kunde

Vi vil som udgangspunkt genetablere en funktionel skibsprovianteringsforretning i museale rammer med åben butik og levering. Konceptet kan minde om Den Gamle Bys købstadsbutikker, men vores ambition er at gå skridtet videre og lade en forsvundet forretningsmodel genopstå fuldt ud.

Levering

Skibshandlen var en specialiseret leverandør og servicepartner for sejlskibe og senere dampskibe og motorskibe, når de ankom til en havn. De var uundværlige mellemhænd, der leverede alt fra tovværk, værktøj og maling til tøj og proviant - ofte med hurtig levering inden skibet skulle videre. Forsyningen af skibe i dag foregår anderledes, hvilket betyder at målgruppen gentænkes.

Målgruppen i dag vil være områdets beboere, handlende, besøgende og turister på Aarhus Ø. Endvidere indtænkes også lystbådehavnen, træskibshavnen, Marselisborg Lystbådehavn, Egå Marina.

Lager

Varerne i butikken var oprindeligt inddelt i tre grupper: Proviant, Stores og Bonded Stores.

- **Proviant:** Tidligere anvendte man udtrykket kolonialvarer, som dækkede over langtidsholdbare levnedsmidler som mel, sukker, gryn, kaffe, te og krydderier. Varerne blev oprindeligt hjemført fra et lands oversøiske kolonier, men i dag bruger man oftest udtrykket dagligvarer.
- **Stores:** Udtrykket betegner værktøj og remedier som tovværk, maling, olie, søm og skruer samt andre nødvendigheder til vedligeholdelse af skibene samt regntøj, gummistøvler, redningskranse, sejldug m.m.
- **Bonded stores:** En betegnelse for tobak og spiritus.

"Captains room"

For at styrke den historiske autenticitet i skibsprovianteringen, er det vores ambition. at genskabe Egil Gylling Møllers oprindelige skipperstue, "Captains Room".

"Captains Room" var en lille slyngelstue med plads til ca. 9 mennesker. Pr. tradition blev stuen besøgt af kaptajner, styrmænd, lodser, shippingfolk m.v. Søfartens moderne vilkår, hvor søens folk kun sjældent kommer i land og varer købes over nettet, betyder, at brugerkredsen/målgruppen naturligvis vil være museets besøgende og områdets beboere.

Stuen vil blive udsmykket med originale genstande. Tanken er dog at udvide stuen til tre runde borde med mulighed for servering af kaffe og kage og/eller smørrebrød med øl og snaps fra butikken og mulighed for kortspil og fortælling.

Økonomi

Butikken vil være en del af museets indtægt (Egenfinansiering). Driften kan foregå på en af to måder:

- Ansættelse af en intern butiksleder, der står for den daglige drift og dermed salg/fortjeneste.
- Forpagtning af forretningen til udefrakommende.

Begge modeller kræver et tæt samarbejde med museets ledelse så det historiske konceptet følges nøje.

Andre nødvendige funktioner:

- DEPOTRUM
- KØKKEN
- PERSONALERUM

(se plantegning side 12)

Egil Møller og Th. Møller

Skibshandler Sophus Emil Johnsens slyngelstue bag butikken kaldet Captain's Room eller Skipperstuen. Om bordet sidder sølods Anker Petersen, Egil, Ib og Ole Gylling Møller. (Foto: Aarhus Søfartsmuseum arkiv)

Historisk set har der været en stærk og direkte forbindelse mellem sømænd og brune værtshuse (knejper og bodegaer). Kulturen var dybt forankret i havnebyerne, hvor værtshusene fungerede som sømændenes og havnearbejdernes foretrukne fristed, stamsted og sociale knudepunkt, når de gik i land.

ASM overvejer at etablere et brunt værtshus som et levende og flerfunktionelt museumsrum. I dagtimerne danner de autentiske, kulturhistoriske rammer plads til arrangementer, workshops og foredrag, mens stedet om aftenen drives som et røgfrigt værtshus af en forpagter.

Indretning

Visionen er, at etablere et immersivt værtshus i et levende museum, der forener historiefortælling med socialt samvær. Konceptet kan gøres stemningsfuldt og autentisk ved at udsmykke beværtningen med fotos, malerier, plakater og souvenirs fra ØK-sejladser, maritime platter og porcelæn, som er klassisk på mange havnerelaterede knejper.

ASM ligger inde med en unik samling af historiske møbler. Ved at bruge dem aktivt i værtshusets indretning kan vi skabe et levende og interaktivt miljø. Gæsterne kan læse historien om de møbler, de sidder i, og bliver dermed en aktiv del af fortællingen.

I ASMs samling findes følgende interiør:

- Skibsmæglerfirmaet Rasmus Christensen møbler fra Skovbådenes billetkontor.
- Kaptajn Jens Søren Hansen Sørensen stuemøbler (hans skib var årsag til Jyllandsslaget).

For at kunne drive værtshuset, skal der være:

TOILET

(se plantegning side 12)

Økonomi

Det er væsentligt at pointere, at museet og værtshuset skal fungere som to selvstændige, økonomiske enheder i samme lokaler. Huslejen fra forpagteren af værtshuset udgør en central del af ASMs indtægter.

Målgruppe

Tanken er at gøre værtshuset til en levende del af Aarhus Ø og det miljø, der bygges på ved Bernhardt Jensens Boulevard.

:

Klassisk Skipperstue, Bergen, Norge (Visit Bergen)

Børnene har en vigtig plads i ASMs konceptopbygning. ASM arbejder på en idé om, at gøre en af foreningens mindre både til børnenes sted.

ASM er i besiddelse af følgende

En jolle, som Herman Salling gav sin datter Trine i konfirmationsgave.

En Sampan, træbåd, der traditionelt bruges i Øst-, Syd- og Sydøstasien (hjembragt via ØK)

En model af en bølgebryder

Eksempler: på anvendelse:

Båden kan fyldes med Lego, hvor børn bygger skibe og øde øer.

Båden kan bruges som sted, hvor børn får maritime historie af en historiefortæller, der sidder i jollen.

Båden kan fyldes med maritimt udklædningstøj og være teaterkulisse.

Båden kan eksempelvis placeres i en niche, der let kan lukkes af om aftenen. Det kan være i butikken eller på værtshuset, der om dagen fungerer som aktivitetsområde.

SEKTION 2

Museet på 1. sal skal lægge vægt på følgende:

- Skiftende særudstillinger
- Læsesal for udlån af arkivalier og bøger
- Kontor og værksteder

UDSTILLINGSRUM

Ønsket er et "White Cube" udstillingsrum, som refererer til det modernistiske ideal om et museumsrum med hvide vægge, blanke gulve, ovenlys eller kunstigt lys designet til at isolere udstillingen fra omverdenen og fremstå neutralt.

Det gør det muligt at præsentere skiftende udstillinger med fokus på fx:

- Historiske epoker i havnens udvikling: Vikingetid, middelalderens handelshavn, Industrihavnen ...
- Divergerende havneerhverv og fag: Oliefabrikken (AAK), Korn og Foderstof, Rederier, Flydedokken ...
- Bugten: Stenrev og Mejlflak, stenfiskere, Aarhus Sten & Grus – NCC, Koralrevet og skibsforlis ...
- Specielle funktioner: Told og toldboderne, varmemønstre og sømandshjem, lods og bugserbådstjeneste ...
- Havnens påvirkning: Havnen har været motoren for økonomisk vækst, skabt arbejdspladser og fysisk formet byen

LÆSESAL

ASMs arkivsamlingen indeholder person-, forenings-, virksomheds- og organisationsarkiver med tilknytning til Aarhus Havn. Tidsmæssigt ligger hovedvægten på perioden 1900-1990, men der er også enkelte arkiver med materialer fra 1850-1900. Omfanget skønnes at være mellem 100-175 hyldemeter. Samlingen rummer også veldokumenterede fotosamlinger – primært af skibsanløb til Aarhus Havn samt en del bøger. Samlingen opbevares på museets kontor, men skal kunne lånes ud til læsesalen. Denne samling bør være offentligt tilgængelig for studerende på AU, journalister, slægtsforskere samt borgere med interesse for byens historie. Tanken er et kombineret studierum og bibliotek, hvor man også kan låne bøger. Stedet kan evt. indrettes som **Rederiet Frank og Tobisen møderum**, da museet har interiøret.

KONTOR OG VÆRKSTED

Et personalekontor er nødvendigt og et værksted er uundværligt for at fremstille, montere og opsætte udstillinger, herunder plancher og andet udstillingsmateriale. Dertil kommer et konserveringsværksted eller laboratorium, hvor konservatorer reparerer, rengøre og beskytte kunstgenstande og kulturhistoriske genstande.

ØKONOMI - ETABLERING

Som beskrevet er ekstern konsulentbistand/økonomisk rådgivning nødvendigt for at kunne igangsætte etableringsfasen. Den proces sættes i gang under forprojekteringen.

Derudover stiller Martin Busk lokaler til rådighed i etableringsfasens første fem år, hvilket udgør et betydeligt sponsorat.

De økonomiske og forretningsmæssige detaljer for etableringsfase overlades til den eksterne økonomiske rådgiver til den tid. Fundraising sættes i gang i midten - slutningen af forprojekteringsfasen.

ANSÆTTELSE - ETABLERING

Under etableringen er der som minimum behov for følgende interne funktioner:

- Projektleder
- Regnskabsansvarlig
- Arkivar
- Eventkoordinator /faglig kurator
- Butiksansvarlig

FREMTIDSUDSIGT

Projektets realisering afhænger, som tidligere beskrevet, af en kommunal godkendelse, da væsentlige fondsbevillinger kræver lokalpolitisk opbakning. Falder det på plads, ser vi frem til at kunne etablere et innovativt museum, der aktivt inddrager det omkringliggende miljø.

Vi ser frem til at samarbejder med:

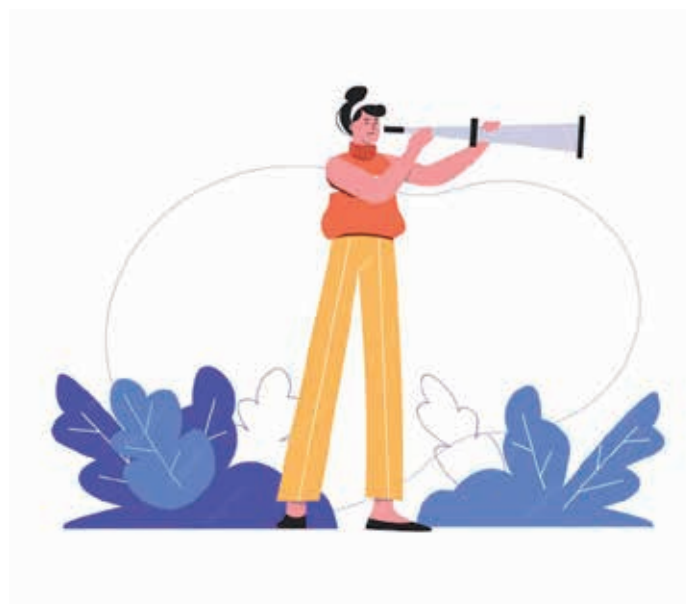
Vandets Hus (mulighed)

Nature & Science Museum (er i dialog)

Aarhus træskibshavn (er i dialog)

Aarhus Øje (samarbejde sat i funktion)

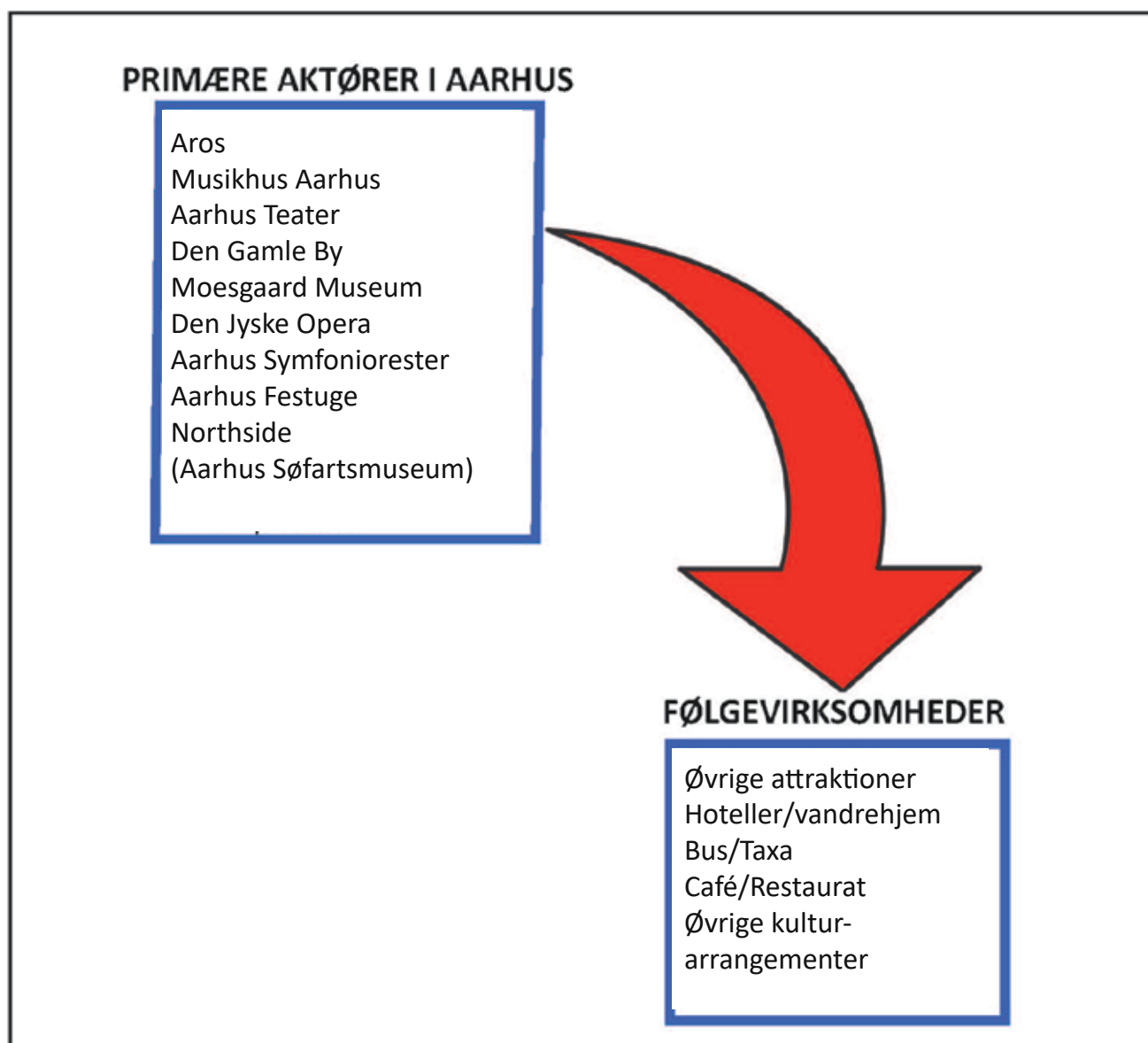
Aarhus SeaRangers (samarbejde sat i funktion)

OPLEVELSESØKONOMI

Aarhus Søfartsmuseum kommer, såfremt denne strategi indfries, til at være en attraktion i Aarhus og kan således betragtes som en del af byens oplevelsesøkonomi.

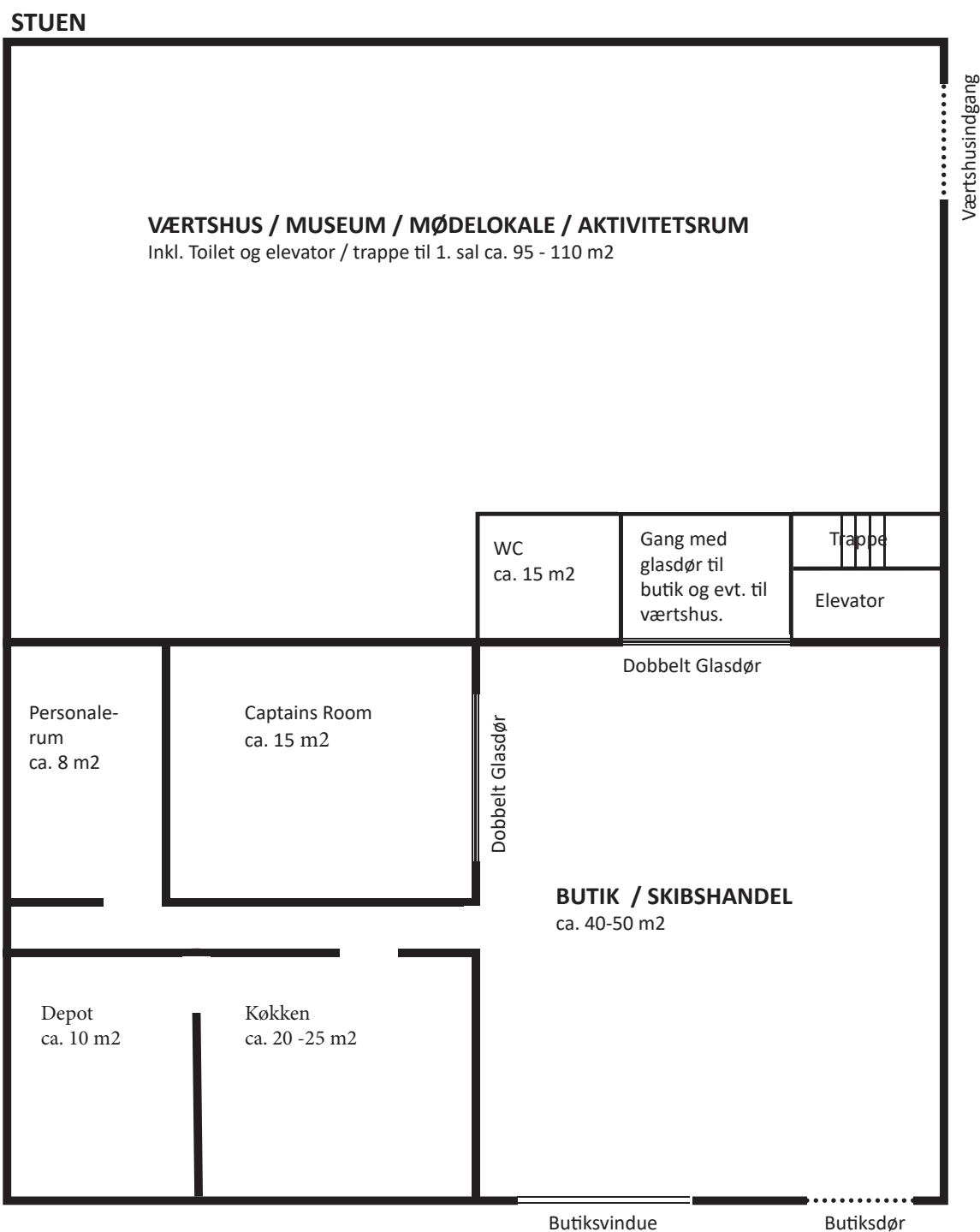
Oplevelsesøkonomien opererer med begreberne PRIMÆRE AKTØRER og FØLGEVIRKSOMHEDER. En primær aktør har en ydelse eller et produkt. Den primære aktør kan være et museum, musiksted, teater o.l., som er værd at rejse efter og som trækker gæster til området. Når gæsterne er ankommet, gør de brug af følgevirk-somhederne, som er andre kulturoplevelser, caféer, restauranter, detailhandel med videre. En primær aktør driver således en økonomi, der er større end sin egen, da det produkt, den primære aktør leverer, "smitter af" på følg virksomhedens indtægt.

Såfremt det bliver muligt at opbygge et hybridmuseum - et center for søfart, hav og bugt - anser vi det absolut for muligt, at museet kan blive hovedaktør i en oplevelsesøkonomi, men det kræver sand velvilje og opbakning fra kommune, investorer og byplanlæggere. Grundlaget for denne opbakning er allerede godt i gang med at blive etableret.

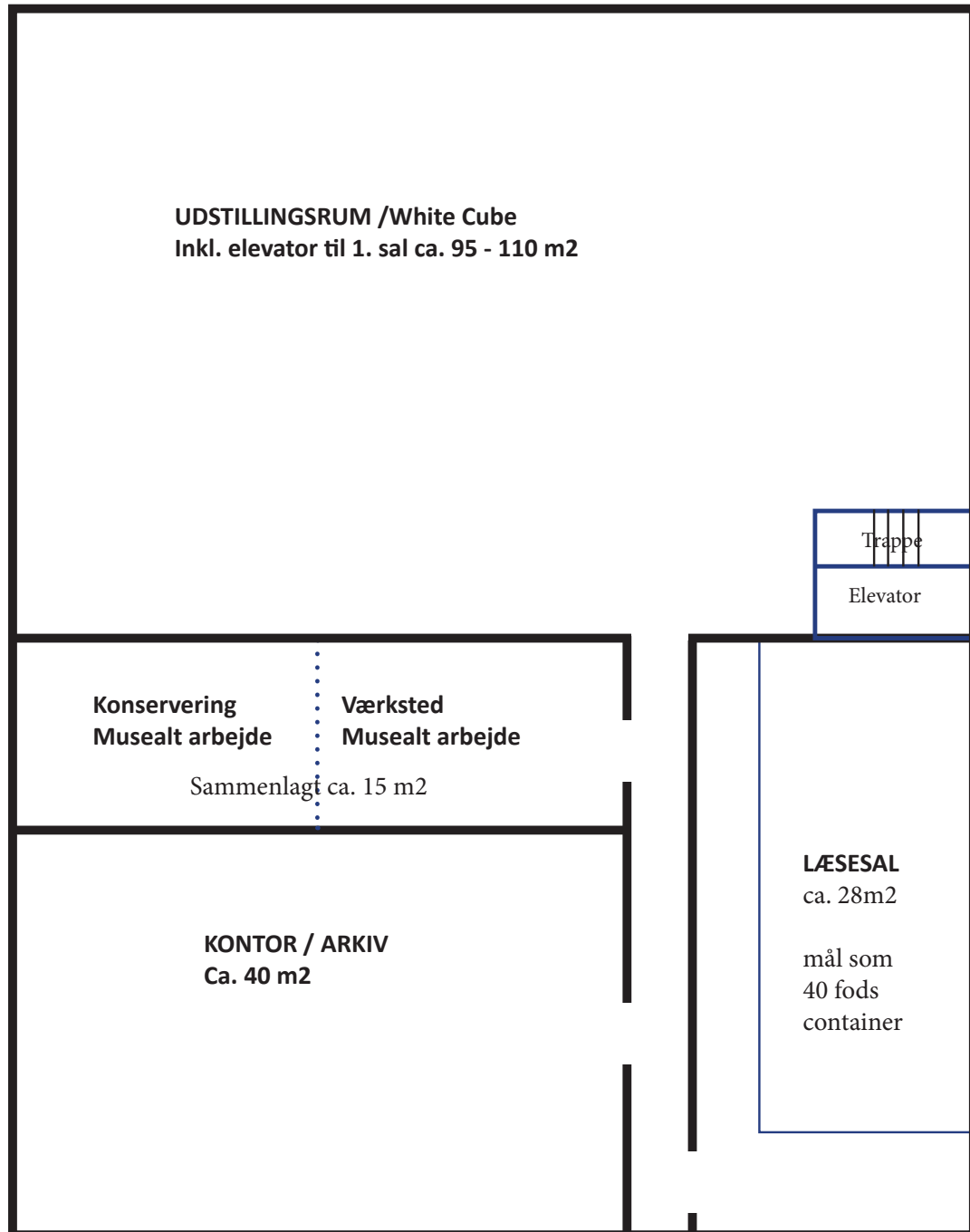
PLANTEGNING

Nedenstående skitse viser et estimat af, hvordan det kommende museum kan indrettes. Det endelige koncept og den endelige visualisering udføres professionelt gennem bygherre Bricks, og udformningen tilpasses i takt med projektets økonomi, dialogen med Bricks samt udviklingen af byplanlægningen i området.

- **SKIBSHANDLEN** (ca 50 m²) - En typisk købstadsbutik (som en købmand, manufakturhandler eller bager) var ofte på mellem 30 og 70 m²
- **DEPOT** (10 m²) ideelt til mindre specialbutikker
- **CAPTAINS ROOM** (ca. 15 m²) plads til 3 runde borde for servering af fx kaffe/kage eller smørrebrød.
- **PERSONALERUM** (max 10 m²)
- **KØKKEN** - Mellem/Standard køkken: 15 m²
- **DET BRUNE VÆERTSHUS** (100 m² inkl. toilet + elevator) - Et klassisk brunt værtshus i København er i et konkret salgseksempel opgjort til 94 m²

1. SAL

- UDSILLINGSRUM (100 m²) - mellemstort rum med mulighed for opsætning af skillevægge
- LÆSESAL (35-40m²) - består af et studieområde/læsesal indrettet som Rederiet Franck og Tobisens mødelokale samt plads til bibliotek udenom.
- KONTOR (40 m²) - skal rumme personale. I et kontor på 40 m² kan der typisk sidde mellem 3 og 5 personer under hensyntagen til komfort, lovkrav om luft og ergonomi.
- VÆRKSTED/KONSERVERINGSRUM (ca. 15 m2)

ORGANISATION

Den øverste myndighed er repræsentantskabet, som kan udpege medlemmer til bestyrelsen, og som ved det årlige repræsentantskabsmøde vælger bestyrelsen. Repræsentantskabet er ligeledes en del af ASMs netværk.

ASMs Repræsentantskabet består af repræsentanter fra følgende virksomheder, organisationer og foreninger:

- Dykkehistorisk Selskab
- Fonden Jakob
- Georg Stage Foreningen
- Hommelhoff Group
- Kilden & Hindby
- Naturhistorisk Museum
- OSK-Ship Tech A/S
- Torben Dreier (enkeltperson)
- Træskibsforeningen i Aarhus
- Aarhus Havn
- Aarhus SeaRangers
- Aarhus Skipperforening
- Aarhus Søfarts Museums Forening
- Aarhus Søfartsmuseums Frivilliggruppe
- Aarhus Transport Group

Bestyrelsen består af 5 - 9 medlemmer, der ligeledes kan udpege medlemmer til bestyrelsen, som derefter vælges af repræsentantskabet. Formanden tegner museet udadtil i samarbejde med næstformanden.

Det påhviler bestyrelsen af tage vare på følgende kerneopgaver:

Bestyrelsen består af folk med et stort og ægte engagement, som giver museet en styrkeposition i form af vilje til at gennemføre projektet. Bestyrelsens medlemmer har erfaring og uddannelse inden for fagene projektledelse, historie, arkæologi, oplevelsesøkonomi, byudvikling og søfart.

LEDELSESOPGAVEN	TILSYNSOPGAVER	STRATEGIOPGAVEN
Bestyrelsen skal sikre, at virksomheden er organiseret og ledet korrekt efter vedtægter og strategi.	Gennem tilsyn skal bestyrelsen sikre, at direktionen og museet opfylder de krav som museets tilskudsydere, repræsentantskabet og lovgivningen stiller.	skal sikre fastlæggelse af museets strategiske retning indtil en ny fastlægges af bestyrelsen og repræsentantskabet.

- Forperson Annette Damgaard Hansen
- Næstforperson Niels Krogh Nielsen
- Kasserer Frederikke Munch Munch Danry
- Bestyrelsesmedlem Amalie Würtz Vestergaard
- Bestyrelsesmedlem Christian Johnsen
- Bestyrelsesmedlem Daniel Bygebjerg Espensen
- Bestyrelsesmedlem Daniel Schmidt
- Bestyrelsesmedlem Hans Schmidt-Nielsen
- Bestyrelsesmedlem Poul Grosen Rasmussen

Bestyrelsen
Aarhus Søfartsmuseum
Hveensgade 4
8000 Aarhus C